

**Sarah Riddell, William Schubert, Spencer Weber Waller,
Antitrust in Pop Culture: A Guide For Antitrust Gurus,
Institute for Consumer Antitrust Studies, Chicago 2014**

Czy studiowanie prawa konkurencji może być przyjemne? Czy powinno być? Osobom, które udzielą na te pytania odpowiedzi twierdzących, uwadze polecam przewodnik po popkulturze anty-trustu: *Antitrust in Pop Culture: A Guide For Antitrust Gurus*, przygotowany w Institute for Consumer Antitrust Studies Loyola University Chicago przez Sarah Riddell, Williama Schuberta i Spencera Wallera¹. Autorzy starają się zidentyfikować książki, filmy fabularne, dokumenty, dzieła teatralne i muzyczne, które w swojej tematyce bezpośrednio lub pośrednio nawiązują do ochrony konkurencji. Pomaga to zrozumieć, jak wielu dziedzin życia dotyczą reguły konkurencji. Prezentowany materiał jest niezwykle bogaty i służyć może nie tylko przyjemnemu poszerzaniu wiedzy w ramach świątecznego odpoczynku fascynatowi antytrustu, ale także być wykorzystany jako ciekawy materiał dydaktyczny. Tak przynajmniej dzieje się na zajęciach profesora Wallera na wydziale prawa Loyola University Chicago, gdzie studenci mają, przykładowo, okazję interpretować wypowiedzi filmowych gangsterów z perspektywy reguł konkurencji i doszukują się „konkurencyjnych” znaczeń w odtworzonych utworach muzycznych.

Wśród prezentowanych filmów należy obejrzeć *The Informant* (w wersji polskiej zatytułowany *Intrygant*, 2009), inspirowany postępowaniem amerykańskiego Departamentu Sprawiedliwości przeciwko kartelowi Archer Daniels Midland i firm azjatyckich, którego skutkiem był wzrost światowych cen paszy dla bydła (co z kolei skutkowało wyższymi cenami produktów spożywczych dla konsumentów). W kontekście rozszerzenia w Polsce odpowiedzialności za naruszenia reguł konkurencji na osoby zarządzające, szczególnie ciekawe jest pokazanie sposobu myślenia i postępowania członka zarządu ADM Marka Whitacre'a, który decyduje się na współpracę z Departamentem Sprawiedliwości, licząc na objęcie go programem *Amnesty*. Sprawie ADM poświęcona jest też książka Jamesa Liebera, pt. *Rats in the Grain: The Dirty Tricks of the Supermarket to the World, Archer Daniels Midland* (2000). Osobom zainteresowanym całościowo historią prawa konkurencji polecić natomiast można dokument *Fair Fight in the Marketplace* (2006), który z pewnością pomoże zrozumieć ponad stuletnią historię amerykańskiego prawa konkurencji.

Sprawą z zakresu ochrony konkurencji, która dotychczas przykuła najszerszą uwagę publiczną jest sprawa Microsoftu. Tym, którzy chcieliby poznać tło procesowe sądowego postępowania amerykańskiego w tej sprawie, autorzy przewodnika polecają książkę Kena Auletty pt. *World War 3.0* (2000). Autorowi udało się dotrzeć do osób bezpośrednio włączonych w proces, takich jak np. Richard Posner, co zdecydowanie podnosi wartość książki. Nie jest to oczywiście jedyna publikacja na ten temat. Warto zajrzeć również do nowszych pozycji autorstwa Williama H. Page'a i Johna E. Lopatki (*The Microsoft Case: Antitrust, High Technology, and Consumer Welfare*, 2007) oraz Harry'ego Firsta i Andrew I. Gavila (*The Microsoft Antitrust Cases, Competition Policy for the Twenty-first Century*, 2014).

¹ Przewodnik dostępny jest obok innych publikacji Instytutu pod adresem: <http://www.luc.edu/law/centers/antitrust/publications/index.html>.

Ciekawym zagadnieniem zarówno w amerykańskim, jak i europejskim prawie konkurencji jest stosowanie reguł konkurencji w sporcie. Może się wydawać, że co do zasady, bez względu na rodzaj dyscypliny sportowej, w tym zakresie nie powinno być wyjątków. By się przekonać, że to twierdzenie jest błędne warto sięgnąć po książkę Stuarta Bannera pt. *The Baseball Trust: A History of Baseball's Antitrust Exemption*. Pokazuje ona, że baseball, jak żaden inny rodzaj sportu w USA, oparł się wpływowi reguł konkurencji. Amerykanie na pytanie: dlaczego tak się stało, odpowiadają – *bo to baseball...*

Prawo konkurencji tworzą ludzie – zarówno przedsiębiorcy, jak i urzędnicy – o czym możemy się przekonać, sięgając po biografie. O przedsiębiorcy Johnie D. Rockefellerze i jego Standard Oil opowiada książka Rona Cherwona zatytułowa *Titan. The Life of John D. Rockefeller, Sr.* (1998). Biografię urzędnika przybliży nam natomiast książka Spencera Wallera pt. *Thurman Arnold. A Biography* (2005). Książka opowiada historię jednego z najbardziej wpływowych amerykańskich prawników – Thurmana Arnolda, szefa Antitrust Division Departamentu Sprawiedliwości w okresie New Deal i obrońcy w głośnych procesach osób oskarżanych o poglądy prokomunistyczne w czasach Mc Carthy'ego.

A kiedy już zaczniemy czytać, to w tle należy słuchać rockowej muzyki *Antitrust Division*. Dopuszczalną, spokojniejszą alternatywą są *Trzej Tenorzy (The Three Tenors)*, płyta która stała się podstawą do wypracowania w precedensowym wyroku D.C. Circuit testu *inherently suspect* w ramach którego możliwe jest stwierdzenie ograniczania konkurencji bez konieczności przeprowadzenia pełnej analizy w ramach reguły rozsądku (por. *Polygram Holding v. FTC*, 416 F. 3d 39, D.C. Cir. 2005).

Zachęcam do zapoznania się ze wszystkimi materiałami prezentowanymi w omawianym przewodniku. Rozważyć też można stworzenie jego polskiej wersji. Czy, aby zrozumieć historię reguł rządzących polską gospodarką sięgnęlibyśmy po *Ziemię Obiecaną* Andrzeja Wajdy?

Dr Maciej Bernatt

Zakład Europejskiego Prawa Gospodarczego Wydziału Zarządzania UW;
e-mail: mbernatt@wz.uw.edu.pl